

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจไทยมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะการส่งออกของไทย มีความสัมพันธ์กับการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมในช่วงประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา ได้มีความสำคัญมากขึ้นและมีมูลค่าการส่งออกในสัดส่วนที่มากกว่าการส่งออกสินค้าเกษตร (ตารางที่ 1.1) คือในปี 2528 ประเทศไทยส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมไปประมาณร้อยละ 47.05 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ส่วนสินค้าในภาคเกษตรกรรมส่งออกได้ประมาณร้อยละ 40.71 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด และในปี 2539 สามารถส่งออกสินค้าในภาคอุตสาหกรรมและสินค้าในภาคเกษตรกรรม ได้ประมาณร้อยละ 73.93 และร้อยละ 15.83 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าในอดีตประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมส่งออกสินค้าเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันประเทศไทยได้เปลี่ยนจากการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมไปเป็นการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น และในอดีตอุตสาหกรรมที่รัฐบาลส่งเสริมก็จะเป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า (import substitution industry) เท่านั้น แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออก (export industry) แล้ว ซึ่งอุตสาหกรรมที่เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงนี้ คือ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์

ประมาณ 30 กว่าปีที่ผ่านมา การพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ไทยยังคงอยู่ภายใต้การส่งเสริมของรัฐบาล โดยในระยะ 20 ปีแรก เป็นการผลิตที่มุ่งตอบสนองความต้องการของตลาดภายในประเทศและเป็นการทดแทนการนำเข้าเป็นหลัก ในอีก 10 ปีต่อมา ได้มีการบังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศ (Local Content Requirement) เท่านั้น และในระยะ 5-6 ปีหลังที่ผ่านมาคือ ตั้งแต่ปี 2533-2538 อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์เริ่มมีการส่งออกมากขึ้น (ตารางที่ 4.6 ในบทที่ 4) โดยมีอัตราการเจริญเติบโตในอัตราเฉลี่ยที่สูงกว่าในระยะ 30 ปีแรกมาก อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ของไทยเป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องและเติบโตมาพร้อมกับอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตรถยนต์คันหนึ่งจะต้องใช้ชิ้นส่วนต่างๆ ประกอบกันอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งนอกจากชิ้นส่วนที่มีความจำเป็นมาก เพราะเป็นชิ้นส่วนที่ใช้ในการขับเคลื่อน (moving parts) หรือเป็นชิ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของผู้ขับขี่ (safety parts) แล้ว ยังมีชิ้นส่วนอีกหลายชิ้นที่เป็นอุปกรณ์อำนวยความสะดวกหรือเป็นชิ้นส่วนประเภทตกแต่งเพื่อความสวยงามอีกด้วย ดังนั้น

การพัฒนาและการปรับปรุงสมรรถนะของเครื่องชนิด จึงต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ประเภทต่างๆ เหล่านี้ อุตสาหกรรมรถยนต์จึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาและขยายตัวของอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์

นอกจากนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปี 2540 ทำให้ยอดการจำหน่ายรถยนต์ในประเทศลดลงจาก 589,126 คัน ในปี 2539 เหลือเพียง 363,156 คันในปี 2540 หรือลดลงเท่ากับร้อยละ 38.56 ซึ่งสอดคล้องกับปริมาณการผลิตรถยนต์ที่ลดลงจาก 547,317 คัน ในปี 2539 เหลือเพียง 360,303 คัน ในปี 2540 หรือลดลงเท่ากับร้อยละ 34.17 (ตารางที่ 4.4 ในบทที่ 4) จากปริมาณการผลิตรถยนต์ภายในประเทศที่ลดลงนี้ ส่งผลให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนภายในประเทศต้องเร่งขยายตลาดส่งออกให้มากขึ้น เพื่อรองรับกับตลาดภายในประเทศที่หดตัวลง ดังนั้นจึงสมควรที่จะมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมนี้ ว่าตลาดใดที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากที่สุดเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งต่างประเทศที่สำคัญ ๆ ตลอดจนการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ทางด้านการผลิตและการส่งออก โดยจะนำมาซึ่งแนวทางในการแก้ไข และวางแผนทางด้านการผลิตและการส่งออกชิ้นส่วนรถยนต์ของไทยต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาการค้าและการผลิตของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ของโลก

1.2.2 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ การค้า การผลิต และการลงทุนจากต่างประเทศ ของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ของไทย

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงความสามารถหรือศักยภาพในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ ของชิ้นส่วนรถยนต์ไทย โดยดูจากส่วนแบ่งตลาด และความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง ในตลาดต่างประเทศที่สำคัญของไทย

1.2.4 เพื่อศึกษาถึงปัญหาทางด้านการผลิตและการส่งออกชิ้นส่วนรถยนต์ เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม ที่จะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถทางการส่งออกและการแข่งขันในอนาคต

ตารางที่ 1.1 แสดงโครงสร้างสินค้าส่งออกปี 2528-2539

ปี	ส่งออกทั้งสิ้น (ล้านบาท)	สินค้าเกษตรกรรม		สินค้าอุตสาหกรรม		สินค้าอื่น ๆ	
		มูลค่า (ล้านบาท)	ร้อยละ	มูลค่า (ล้านบาท)	ร้อยละ	มูลค่า (ล้านบาท)	ร้อยละ
2528	193,365.5	78,728.0	40.71	90,973.5	47.05	23,664.0	12.24
2529	233,382.8	89,169.5	38.21	121,689.8	52.14	22,523.5	9.65
2530	299,853.1	96,027.3	32.02	176,099.9	58.73	27,725.9	9.25
2531	403,569.8	122,216.1	30.28	258,585.8	64.08	22,767.9	5.64
2532	516,315.0	145,225.8	28.13	343,379.9	66.51	27,709.3	5.37
2533	589,812.6	130,826.3	22.18	429,742.9	72.86	29,243.4	4.96
2534	725,448.8	149,570.8	20.62	537,854.1	74.14	38,023.9	5.24
2535	824,643.3	167,558.3	20.32	606,819.2	73.58	50,265.8	6.10
2536	940,862.6	160,873.1	17.11	707,419.9	75.19	72,569.6	7.71
2537	1,137,601.6	191,333.1	16.82	856,230.5	75.27	90,038.0	7.91
2538	1,406,310.1	224,759.0	15.98	1,052,875.5	74.87	128,675.6	9.15
2539	1,411,039.3	223,428.4	15.83	1,043,211.7	73.93	144,399.2	10.23

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, กระทรวงพาณิชย์. สถิติการค้าและเครื่องใช้ภาวะเศรษฐกิจของไทย ปี 2539

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ได้แบ่งขอบเขตของการศึกษาตามสิ่งที่ต้องการศึกษาดังนี้

1.3.1 การศึกษาอุตสาหกรรมของไทยในด้านต่าง ๆ จะมีระยะเวลาครอบคลุมตั้งแต่ปี 2504 ถึงปี 2539

1.3.2 สำหรับการศึกษาศามารถทางด้านการแข่งขัน โดยการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และส่วนแบ่งตลาด ในตลาดส่งออกที่สำคัญ ๆ ของไทย มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

(1) ระยะเวลาในการศึกษาจะพิจารณาในช่วงปี 2533-2537(1990-1994)

(2) ประเภทของชิ้นส่วนรถยนต์ที่ทำการศึกษา โดยจะแยกศึกษากับประเภทของชิ้นส่วนรถยนต์ ทั้งหมด 5 กลุ่ม หรือ 5 ประเภทด้วยกันคือ

(2.1) ประเภทยางรถยนต์ใหม่สำหรับรถยนต์นั่ง (Tyres New for Motor Cars) มีรหัส SITC คือ 625.1

(2.2) ประเภทยางรถยนต์ใหม่สำหรับรถโดยสารหรือรถบรรทุก (Tyre,New,Bus or Lorry) มีรหัส SITC คือ 625.2

(2.3) ประเภทแบตเตอรี่ (Batteries,accumulator) มีรหัส SITC คือ 778.1

(2.4) ประเภทอุปกรณ์ไฟฟ้าของรถยนต์ (Automotive Electric Equipment) มีรหัส SITC คือ 778.3

(2.5) ประเภทชิ้นส่วนรถยนต์อื่น ๆ (Other Motor Vehicle Parts) มีรหัส SITC คือ 784

โดยที่ชิ้นส่วนรถยนต์แต่ละประเภทที่ทำการศึกษา จะเน้นวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และส่วนแบ่งตลาดในตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย 3 อันดับแรก และในแต่ละตลาดดังกล่าวจะศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของไทย เปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทยอีก 8 ประเทศ คือ ประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกมากกว่าไทย 4 อันดับก่อนหน้าไทย และประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกน้อยกว่าไทย 4 อันดับถัดจากไทย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 ทำให้ทราบถึงการค้าและการผลิตของอุตสาหกรรมจีนส่วนรถยนต์ในตลาดโลก
- 1.4.2 ทำให้ทราบถึงโครงสร้างของอุตสาหกรรมจีนส่วนรถยนต์ของไทย ทั้งทางด้าน
วิวัฒนาการของอุตสาหกรรม การค้า การผลิต และการลงทุนจากต่างประเทศ
- 1.4.3 ทำให้ทราบถึงความสามารถทางการแข่งขัน ตลอดจนความสามารถทางด้านการ
การผลิตและการส่งออกจีนส่วนรถยนต์ของไทยไปตลาดต่างประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศ
คู่แข่งในตลาดส่งออกที่สำคัญ ๆ ของไทย นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่าประเทศ
ไทยควรจะเน้นขยายตลาดในประเทศใดเป็นหลัก
- 1.4.4 ทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขในด้านการผลิต และการส่งออก
จีนส่วนรถยนต์ของไทย ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรม และการเพิ่มความสามารถในการ
ส่งออกและการแข่งขันของอุตสาหกรรมจีนส่วนรถยนต์ไทยในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย